La Mallorca romana

L'antiga ciutat de Pol·lèntia, a Alcúdia

Un dia de l'any 123 abans de Crist els homes i dones talaiòtics que vivien prop de la costa del Migjorn de Mallorca veren arribar un seguit de naus romanes que cercaven un punt on desembarcar per tal de conquerir l'illa. Amb aquest fet històric i els que el succeïren a continuació, es posà punt i final a la cultura d'uns grups prehistòrics arribats 1.500 anys abans i començà la creació d'una província romana d'ultramar, els quals habitants deixaren petjades de la seva presència en diversos jaciments però, sobretot, a la badia d'Alcúdia, on es troben les restes de l'antiga ciutat romana de

Pol·lèntia.

No existeix, de moment, documentació, no ja del dia, sinó del mes d'aquell any 123. a.C. en què es produí el primer capítol de la romanització de Mallorca, però s'ha de pensar que havia de coincidir amb una estació en que fossin òptimes les condicions per a la navegació. El metereòleg Joan Barceló Bauçà(Porreres, 1954) diu que aleshores l'hivern no era considerat segur per navegar per aquesta part de la Mediterrània i que fins i tot les companyies d'assegurances, que ja existien a l'antiga Roma, es negaven a financiar travessies en aquesta estació. D'altra banda, la tardor i la primavera eren insegures, degut a la proliferació de vents canviants, així que el més probable, segons Barceló, és que l'expedició romana arribàs a Mallorca a l'estiu, quan els embats bufen amb més constància i periodicitat. De fet, aquest plantejament coincidiria amb la dita que el navegant Andrea Doria acunyà entre el segle XV i el XVI, que venia de les més antigues savieses i que demostra les excel·lències marineres del clima mediterrani durant l'època estival, que diu que "a Juny, Juliol i agost Cartagena i Maó els millors ports de la Mediterrània són".

Per què vengueren els romans

Els arqueòlges dirigits pels historiadors Miquel Àngel Cau, de la Universitat de Barcelona i Esther Chávez, de la Universitat de La Laguna, responsables de les excavacions de Pol·lèntia, diuen que "l'activitat "piràtica" que es duia a terme des de les illes, circunstància que també es produïa a la Gàlia i Sardenya, va ser probablement el motiu que va forçar el Senat de Roma a enviar a *Quint Cecili Metel*, Consol, al qual després de la conquesta anomenarien "el Baleàric", per tal de que possés ordre". També s'ha de considerar que els romans varen veure clarament que Mallorca era un punt estratègic enmig de rutes importants per a ells; d'una banda, el trajecte entre Roma i Tarraco(Tarragona), que en aquell moment era la capital de l'Hispània; d' una altra, la línia que comunicava la capital de l'empori amb la Gàlia de la zona de Narbonne, al sud-est de França i també la que dúia a Cartago, que es trobava al nord d'Àfrica, en territori de Tunússia.

Els romans i els talaiòtics

Una de les teories que mantenen els arqueòlegs de Pol·lèntia apunta a què les primeres naus romanes conqueridores arribaren pel Migjorn de l'illa, per la zona de Ses Salines, on fins i tot hi ha indicis de les restes d'un campament o *castrum,* com deien en llatí. Després dels darrers estudis s'ha documentat l'existència d'un altre campament a Son Espases i pareix esser que també a Pol·lèntia se'n hauria instal·lat un, en els primers moments de la conquesta, el 123 A.C., cinquanta-tres anys abans de l'inici de la construcció de la ciutat. En arribar a Mallorca, els fills de l'antiga Roma trobaren una població indígena molt atrassada per a ells, els talaiòtics, uns personatges que vivien a cop de fóna, que a l'estiu anaven nuus i a l'hivern embolicats amb pells. El sistema de vida d'aquells indígenes, que romania anclat en la prehistòria, es va veure absolutament condicionat pels nou vinguts, els quals, a part de tenir un poder militar superior, eren portadors dels usos i costums del món modern d'aleshores. Així que els talaiòtics varen viure un procés d'integració forçosa -com en totes les colonitzacions de la història- on es varen haver d'adaptar al criteri dels romans i on, a més a més, varen perdre el seu status social, de manera que la majoria d'ells passaren d' habitar un territori com a propietaris a fer-ho com a servents o mercenaris.

Els pobladors

Els primers emplaçaments de població romana, els campaments aixecats el 123 A.C., tenien un caire estrictament militar destinat al control de la navegació per la zona; però, a partir de l'any 70 A.C., en què començaren a arribar nous pobladors civils, s'inicià la construcció de les ciutats, primerament Pol·lèntia i després Palma. Els arqueòlegs calculen que "segons les fonts clàssiques vengueren devers 3000 colons, alguns dels quals provenien d'Hispània, ja llicenciats de les campanyes militars". L'arquitecte Carlos García-Delgado explica que durant el darrer període de la República es formaren moltes colònies amb aquests veterans(*veterani o emeriti*) que, en retornar al seu estat civil, recobraven tots els seus drets com a ciutadans romans. També va arribar una població provinent de la Colònia Itàlica de Picena, el qual territori abastava l'actual província italiana de Teramo i part de la de Pescara, a l'est de la península itàlica, on hi vivien els picens, que havien entrat en l'òrbita romana en ésser forçats a subordinar-se mitjançant una aliança amb la República.

Pol·lèntia, la primera ciutat

Els científics vinculats a les investigacions sobre Pol·lèntia la descriuen com "una ciutat de nova planta, amb un traçat ortogonal

ben planificat, amb carrers que anaven de nord a sud i d'est a oest; amb amplies àrees públiques amb mercat, temples tan importants com el Capitoli i cases àmplies i còmodes, enmig de l'animació o la quietud d'una ciutat romana de províncies"; aquí s'ha de considerar que es tractava d'una urbe que tenia una situació estratègica que l'havia convertit en un important port comercial amb relacions per tot el Mediterrani, així que es bo d'imaginar que en el dia a dia de la vida pol·lentina, a part de la pau de les seves barriades, també hi havia molta animació als carrers més cèntrics i als edificis comercials, sobretot a les zones portuàries, amb una contínua afluència de viatgers de totes les procedències. Segurament els visitants i els nadius estibaven les tavernes i els temples i revitalitzaven l'economia dels mercats populars, on es venien els productes locals, quasi tots procedents de l'agricultura, que era un dels pilars de l'economia dels romans mallorquins, sobretot pel que fa a la vinya, l'olivar i els cereals. En passar els anys -a partir del 270 de la nostra era- es començà a esvair tot aquell esplendor "romallorquí", provincià i apacible, que havia durat 400 anys. A continuació els vàndals, els bizantins i els àrabs, successivament, seguiren habitant a Pol·lèntia, però a partir de l'arribada de Jaume I, el 1229, es produí un deteriorament progressiu tan gran, que la ciutat es convertí en una rellíquia arqueològica.

oOo